ŞİİR

Kur'an-ı Kerim'de şiir bir yerde (36/69), şairse, biri çoğul olmak üzere (şuara) 5 yerde geçmektedir. İniş sırasıyla 47, resmî tertip sırasıyla 26. sure olan Şuara da, şair sözcüğünün çoğuludur. Şiir ve şair sözcüklerinin geçtiği tüm ayetlerin hedefi, Kur'an'ın şiirden, peygamberin de şairden üstün olduğunu anlatmaktır.

Yaratıcı Kudret'in, bilginin kaynağından beslediği ve benliği, insan hüneriyle bulandırılmamış nebi, büyük kısmıyla söz ustalığı ve duygusallığa dayanan şiire tenezzülden uzaktır. Kur'an bu, noktada evrensel kuralı şöyle koyuyor:

"Biz o nebiye şiir öğretmedik; zaten şiir ona gerekmez ve yaraşmaz ki!." (Yasîn, 69)

Şiir, Arapça'daki anlamak, kavramak, fark etmek anlamlarındaki şuur kelimesiyle aynı köktendir. Araplar; ince anlayışlı, kavrayış gücü yüksek ve çoğu kez gelecekten haber veren kişilere şair, bunların düzenledikleri sözlere de şiir demişlerdir. İslam Peygamberi de şiirin ve şairlerin gücünü takdir ve yüceltme ile anmıştır. "Arşın anahtarları şairlerin diline konmuştur" diyen odur.

Kur'an'ın geldiği devirde, Arap şiiri, saltanatının doruk noktasında idi. Ancak şiirin o günkü saltanatı sadece sözdeki güzellik ve düzenlemeden değil, şairin bir tür kâhin olarak kabul edilmesinden de kaynaklanıyordu. Şair, o devir Arap'ı için en üstün haber alma güçleriyle donatılmış, geleceği ve gizlileri okuyan süper kudrettir. Başka bir deyimle şair, yarı Tanrı bir varlıktır.

Kur'an, kendisini erişilmez ve taklit edilemez zamanüstü söz ilan edip karşı çıkanları bir benzerini yapmaya çağırırken en büyük mucizelerinden birini, Arap şairlerinin üstünlüklerini yık-

makla sergiliyordu. Putperest şairlerden bazıları, inen Kur'an ayetleri önünde yerlere kapandıklarında şöyle diyorlardı: "Bu halimize bakarak Muhammed'e inandığımızı sanmayın. Biz, şu sözün eşsizliği önünde eğiliyoruz."

Kur'an, erişilmezliğini sözdeki ahenk güzelliği yanında, sözün muhtevasındaki tutarlılık ve isabete de dayandırır ve şiiri, bu ikincide yetersiz veya bundan tamamen yoksun olduğu için vahyin altında görür. Şuara suresi 224 ve devamı ayetler bu inceliğe dikkat çekmektedir. Bu ayetler, söz güzelliğinin kuruntu ve tutarsızlığı, hatta ikiyüzlülüğü örtebileceğini ve bu yüzden şairi izleyenlerin hayal kırıklığına ve bazen sapıklık ve azgınlığa maruz kalabileceklerini ifade etmektedir. Vahyin şiirden, peygamberin de şairden üstün olduğunu ifade eden Yasin 69. ayet, üstünlük gerekçesi olarak şunları gösteriyor: Vahiy, bir öğüt ve apaçık bir Kur'an'dır. Burada Kur'an kelimesinin altını çizmek gerekiyor. Bu kelimenin anlamı bilgi veren, okunan, muhtelif öğeleri anlamlı bir bütün halinde toplayan kelam demektir, (bk. burada, Kur'an mad.) O halde, vahyin, o arada Kur'an'ın şiirden üstünlüğü, söz güzelliğine ek olarak içeriğinin zenginlik ve tutarlılığında da yatmaktadır. Oysa ki, herhangi bir şiir, hatta en güzel şiir böyle bir nitelikten tamamen yoksun olabilir.

Hz. Muhammed, işaret ettiğimiz ölçüler içinde şiiri ve şairleri sevmiş ve övmüş, hatta İslam'ı tebliğ etmede onlardan yararlanmıştır. Ancak vahyi, şiirin asla ulaşamayacağı burçlarda tutmak ve nebiyi şairin üstüne çıkarmak da onun görevi idi. Putperestler sürekli bir şekilde onu sihirbazlık, kâhinlik ve şairlikle itham ediyorlardı. (37/36; 21/5; 52/30)

Kur'an, sergilediği söz güzellikleriyle şiire benzer bir etki bırakır. Fakat Kur'an'ı daha ileri boyutlarda dinler ve söz güzelliğinin büyüsünden biraz öteye geçerek ondaki muhtevanın isabet ve derinliğine ulaşırsanız şiir gözünüzde silinir. Anlarsınız ki, sizi benliğinizden koparıp ötelere, sonsuzluğa götüren tanımlanamaz etki ne şiir olgusundan gelmektedir ne de düz yazıdan. Gerçekten de Kur'an ne şiirdir ne de düz yazı. O, bu ikisinin de üstünde apayrı bir kelamdır.